

2021-09-11

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

byggnadsnamnden@solna.se

kopia:

stockholm@lansstyrelsen.se

*Yttrande över förslag till detaljplan för del av Haga 2:8 i Solna kommun.
Dnr BND/2019:87.*

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av rubricerade förslag till detaljplan, på granskning till 2021-09-30. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

Sammanfattning

SBF avstyrker med kraft förslaget till detaljplan då det kommer att medföra stor negativ påverkan och därmed skada av betydelse på Nationalstadsparkens kultur- och naturvärden. Föreningen finner det anmärkningsvärt att kommunen överhuvudtaget fört fram förslaget till planprövning eftersom det i flera avseenden tydligt strider mot miljöbalken 4 kap, 1 och 7§§ och även mot riktlinjerna i den fördjupade översiktsplanen. De skador på kultur- och naturvärden som planförslaget medför är lagstridiga främst genom att

- möjligheten att utläsa platsens historiska sammanhang försvåras
- den föreslagna bebyggelsen utgör en omfattande nyexploatering som medför ett kraftigt intrång i Nationalstadsparken varigenom också stadsgränsen i praktiken flyttas in i parken
- den föreslagna bebyggelsen avses inrymma en helt ny verksamhet på platsen

Utveckling av synpunkterna

Planförslaget innehåller en byggrätt om 17500 m² ljus BTA för kontor. Byggnadshöjderna på huskropparna är 3, 4 respektive 5 våningar. Planområdet ligger helt inom Kungliga nationalstadsparken mellan E4 och Brunnsviken samt inom område av riksintresse för kulturmiljövården, Solna [AB 37]. Trots att platsen ingår i Nationalstadsparken föreslås en omfattande nybyggelse med en helt ny verksamhet på platsen. Sammanfattningsvis anføres i miljökonsekvensbeskrivningen vad gäller konsekvenserna för kulturmiljövårderna att planens genomförande medför "en stor förändring i närområdet men bedöms inte skada de värden som bestämmelserna för Nationalstadsparken avser att skydda." I planbeskrivningen anges "Förslaget bedöms inte innebära konflikt med miljöbalkens regler om Nationalstadsparken". Som argument anges bland annat att den nya bebyggelsen "på flera sätt anpassats till platsen". SBF anser tvärtom att planförslaget i flera avseenden tydligt strider mot lagreglerna för Nationalstadsparken av följande skäl:

Planförslaget minskar förståelsen av det historiska landskapet

Nationalstadsparken uppfyller som helhet UNESCOs kriterier för ett *historiskt landskap*. Möjligheterna till exploatering är enligt lagreglerna mycket begränsade och åtgärder får vidtas endast om det historiska landskapets kultur- och naturvärden inte skadas. Åtgärder får inte vidtas som innebär att skyddsvärdena utsätts för negativ inverkan av betydelse.

I planområdets närområde ligger två historiska gårdsmiljöer, Annelund och Linnéaholm och en bevarad sträcka av den trädkantade tidigare Uppsalavägen, numera Lings väg. Gården Annelund är byggnadsminne och representativ för en rad gårdar kring Brunnsvikens stränder från 1700-talet, och är dessutom en av få gårdar som fortfarande finns kvar. I miljökonsekvensbeskrivningen anges att den nya byggnaden "bedöms bidra till att gårdarna och vägvagnsytan minskar i betydelse som bärare av platsens historia, vilket försvårar möjligheten att utläsa och uppfatta platsens historiska berättelse och tidsdjup".

I miljökonsekvensbeskrivningen anges vidare att "projektet inte bedöms påverka väsentliga vyer och siktlinjer inom Brunnsvikens engelska parkmiljö. Den östra sidan av E4 kan komma att läsas samman med stadsbebyggelsen på västra sidan och inte längre uppfattas som en del av Brunnsvikens parkmiljö och Nationalstadsparken".

I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms också planförslagets effekter mot bakgrund av de nationella miljö kvalitetsmålen. Enligt målet *God bebyggd miljö* ska "det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, användas och utvecklas". Denna aspekt berörs dock överhuvudtaget inte i miljökonsekvensbeskrivningen.

Planförslaget innebär således att förståelsen av sammanhangen i det historiska landskapet försvåras samt att en del av Nationalstadsparken elimineras genom att tas i anspråk för bebyggelse och att stadsfronten flyttar in i parken. Trots denna negativa påverkan på kulturvärdena anses planförslaget ändå kunna genomföras med motiveringen att "Sammantaget bedöms planförslaget medföra små till måttliga negativa konsekvenser för befintliga kulturvärden". Denna slutsats är inte objektiv mot bakgrund av de negativa effekterna som påtalas i miljökonsekvensbeskrivningen. Miljökonsekvensbeskrivningen används därför inte som avsett, som ett verktyg för att avgöra om projektet är genomförbart med hänsyn till dess miljöpåverkan. Här bör också noteras att skaderekvisitet för nationalstadsparker är strängt d.v.s. ingen negativ påverkan av någon betydelse medges enligt lagreglerna.

Enligt SBF:s mening strider alltså planförslaget mot lagreglerna eftersom möjligheten att utläsa platsens historiska sammanhang försvåras och stadsfronten flyttar in i parken vilket måste bedömas som negativ påverkan av betydelse.

Planförslaget innebär en helt ny exploatering inom Nationalstadsparken

Gällande detaljplaner vann laga kraft 1985 respektive 1987, d.v.s. innan Nationalstadsparken inrättades 1995. Genomförandetiden har gått ut. Enligt gällande fördjupad översiktsplan, aktualitetsförklarad 2016, anges att denna byggrätt ska släckas ut.

Att mot denna bakgrund definiera ett nollalternativ som innebär att byggrätten utnyttjas enligt gällande detaljplan är närmast bedrägligt, även om ett s.k. jämförelsealternativ utan byggrätt beskrivs. Att beskriva jämförelsealternativet som bevarad parkeringsplats är också irrelevant eftersom det i den fördjupade översiktsplanen anges att det i parken finns "obebyggda markområden som inte har egna naturvärden men som med planering kan göras om till park eller nyskapad natur". Det är därför odiskutabelt att det inte finns någon byggrätt på platsen och att planförslaget innebär att en ny stor byggrätt etableras inom Nationalstadsparken.

Enligt lagen får ny bebyggelse komma till stånd i en nationalstadspark endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och

kulturvärden i övrigt skadas. Enligt uttalanden i regeringens proposition 1994/95:3 inför införandet av lagbestämmelserna anges bland annat att "möjligheterna till sådan bebyggelse [nybebyggelse] är mycket begränsade" (s 25) samt att "idag oexploaterade områden inte får exploateras" (s 32). I den fördjupade översiktsplanen anges också, liksom i propositionen, att "Hänsynen till kultur- och naturvärden innebär att möjligheterna till nybebyggelse är begränsade".

Planförslaget innebär således ett kraftigt intrång i Nationalstadsparken genom nyexploatering med ett stort byggprojekt. Trots detta för kommunen fram förslaget för planprövning. Det anges t.o.m., tvärt emot analysen i miljökonsekvensbeskrivningen, att denna förändring "bedöms inte skada de värden som bestämmelserna för Nationalstadsparken avser att skydda". SBF anser i motsats till kommunen att planförslaget är lagstridigt genom att det skadar de värden som ska skyddas enligt lagreglerna och att nybyggnaden därför ej får komma till stånd.

Planförslaget innebär en helt ny verksamhet inom Nationalstadsparken

Enligt uttalanden i regeringens proposition 1994/95:3 inför införandet av lagbestämmelserna anges bland annat att "Det följer av syftet med nationalstadsparken att områdets huvudstruktur vad avser natur- och bebyggelseområden inte får ändras. Nya byggnader och anläggningar som inte behövs för att befintliga verksamheter skall kunna fungera bör därför i princip inte medges". (s 43).

I den fördjupade områdesplanen anges också i linje med uttalandet i propositionen att "Möjligheten att i mycket begränsad omfattning komplettera med nya byggnader inom redan bebyggda områden gäller endast för verksamheter som etablerats där innan lagbestämmelserna för nationalstadspark trädde ikraft 1995."

Trots den tydliga inriktningen enligt lagen och propositionen och riktlinjerna i den fördjupade översiktsplanen föreslås således etablering av en helt ny verksamhet på platsen, kontor. Det torde vara helt klart att etableringen är lagstridig.

Avslutande kommentar

Det råder idag ett starkt exploateringstryck på Nationalstadsparken genom många aktuella förslag till detaljplaner. En oroande ärendepaxis har etablerats i kommunerna när planförslag läggs fram, en praxis som bejaktar omfattande exploateringar som innebär brist på hänsyn på kultur- och naturvärden och därmed en stor risk för en successivt ökande kumulativ skada på Nationalstadsparkens värden. Det är hög tid för beslutsfattarna att inse att Nationalstadsparken är en unik tillgång för medborgarna som måste värnas för framtiden enligt avsikten med lagreglerna.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Kristina Berglund
Adjungerad styrelseledamot

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 7000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.